

VITA

BOROSY ANDRÁS

MILYEN HARCOSOK VOLTAK GOSZTONYI MIKLÓS FIAI?

A középkori történelemtudomány egyik legkiválóbb hazai művelője, *Kristó Gyula* hatvan éves születésnapja alkalmából igen szép és tartalmas emlékkönyv jelent meg *Kelet és Nyugat között* címmel.

A kötetben számos kiváló tanulmány olvasható, s ezek egyike *Kordé Zoltán Székelyek, örök és lövők* című, igen érdekes dolgozata a kötet 225. oldalán egy 1977-ben a Hadtörténelmi Közlemények hasábjain megjelent tanulmányom egyik adatával kapcsolatban tesz megjegyzést. Erre szeretnék röviden válaszolni.

Gosztonyi Miklós és fiai egy 1269-ben kiadott oklevél szerint rágalmozás következtében kerültek a vasvári várjobbágyok közül a királyi speculatorok sorai közé, s mivel István ifjabb király 1266. évi bulgáriai hadjáratában a Gosztonyi fiúk kitüntették magukat, őket apjukkal és két testvérükkel együtt István a királyi nemes serviensek közé sorolja.

1977-es tanulmányomban kifejtett nézetem szerint: „A két Gosztonyi fiú nem mint határvédő, nem mint lovas íjász szerepel, hanem egy királyi udvari méltóság magánhadserégében, támadó hadjáratban harcoló, teljes értékű – hihetőleg lovagi fegyverzetű – harcos...” *Kordé Zoltán* szerint viszont „nem arról van szó, hogy a gosztonyi örök egy udvari méltóság magánhadserégébe tartoztak volna, hiszen István 1266. évi bulgáriai hadjáratára utalva, azt írja róluk, hogy »sub vexillo nostro... et quidem et specialius sub vexillo Aegidii, magistri tavernicorum nostrum« küzdöttek. Magát a hadjáratot István vezette, az őt ütközet közül kettőben személyesen is részt vett, a másik hármat főemberei – köztük tárnokmestere Egyed – irányították. Az oklevél egyébként a Gosztonyiak hovatarozására vonatkozóan világosan azt írja, hogy *de numero populorum nostrorum speculatorum* emeli őket az ifjabb király a serviensek közé.”

Ezzel szemben megjegyzem a következőket:

Nem kétséges, hogy a Gosztonyi fiúk a vasvári várjobbágyok közül a királyi speculatorok közé kerültek, ami számukra társadalmi süllyedést jelentett, s az sem kétséges, hogy részt vettek az István ifjabb király által vezetett 1266-os bulgáriai hadjáratban. Attól, hogy a hadjáratot maga az ifjabb király vezette, hadakozhattak Egyed tárnokmester csapatában, hiszen a király által vezetett hadjáratokban a főurak saját zászlóik alatt vezetett magánhadserégeik élén harcoltak.

A Gosztonyi fiúk társadalmi rangja kétségkívül speculator volt. A szóban forgó oklevél szerint azonban a csatában (csatákban) nem egészen speculator módjára viselkedtek. A „more leonis rugientis hostium cuneos perturbando ... hostes prostrarunt infinitos” kifejezés ugyanis arra vall, hogy közel-harcban vitézkedtek, ami aligha képzelhető el nehéz fegyverzet nélkül.

A speculatorokra nem jellemző a nehéz fegyverzet, mert az a felderítő tevékenységre nem alkalmas, ott elsősorban fürgeségre van szükség. A korszak magyar királyai viszont a – nyílt ütközetekben leg-
használhatóbb – nehéz fegyverzet elterjedését szorgalmazták, s a társadalmi emelkedés legbiztosabb módja a király hadserégében nehéz fegyverzetben való hadakozás volt. Az én megítélésem szerint ezt az utat választották – sikerrel – a Gosztonyi fiúk.